

Predsednica Republike Slovenije

NATAŠA PIRC MUSAR

A Szlovén Köztársaság elnöke Nataša Pirc Musar ünnepi beszéde az államiság napja alkalmából tartott központi állami ünnepségen

Ljubljana, 2026. június 24

Az elhangzott beszéd a mérvadó.

Kedves szlovén honfitársaim, itthon, a határon túl és külföldön élő szlovénok, a Szlovén Köztársaság állampolgárai és lakosai, kedves mindnyájan!

Harmincöt évvel ezelőtt vált Szlovénia független állammá. Azóta újra és újra bebizonyítottuk a világnak, hogy a „kicsiség” csupán fikció. A kis és nagy országok egyaránt rendelkeznek azzal az erővel és elszántsággal, amely szükséges álmaik megvalósításához. Szerne a világon tucatnyi nép tekint ránk sávárógvá, akik még csak álmodoznak saját államukról, míg mi képesek voltunk valóra váltani ezt az álmot. Az a tény pedig, hogy 1990 decemberében a népszavazáson egyhangúlag, 96 százalékos támogatottsággal és 93 százalékos részvételi arány mellett a függetlenség mellett döntöttünk, örökre meg kellene, hogy erősítse közösségünket, büszke, öntudatos, célitúzéseikor és azok megvalósításakor összetartó közösségként.

De felelősséggel kell beismernünk, hogy nem ért még véget közösségünk építése. Sem az alkotmányos értékek, sem a jövőnkéről alkotott elképzelések tekintetében nem alakult ki teljeskörű egység. A kölcsönös bizalom meggyengült, sőt napról napra tovább erodálódik. A bosszúvágy és a revansizmus, sőt az állami intézmények megkérdőjelezése és elutasítása mára mindkét politikai oldalon elfogadott magatartássá vált. Évről évre, kormányról kormányra újra és újra szembesülünk azzal a félelemmel, amely a közigazgatást, az oktatást, a tudományos életet, a médiát és a civil szférát kíséri minden hatalomváltáskor. Ki marad, kit váltanak le? Ki részesül előnyben, és kitől vonnak el lehetőségeket?

A félelem oka az, hogy számos – elsősorban, de nem kizárólag – vezető pozíció betöltése esetében a szakmai és személyes kompetencia nem a legfontosabb szempont; túl gyakran a politikai hovatartozás dominál. Mintha a labdarugó válogatott első számú kapusát a harmadik számúra cserélnék pusztán azért, mert ő készségesen bólogat az új szövetségi kapitánynak, és ezzel elnyeri a tetszését. Egy ilyen döntés a csapatra és az országra nézve egyaránt végzetes következményekkel járna.

Ahogy végzetes lehet egy nemzet számára is, ha nem képes szembenézni saját történelmi traumáival, és nem tud túllépni rajtuk. Időnként talán úgy érezzük, hogy fájdalomunkban egyedül maradtunk. De ez nem így van. Számos ország mindmáig küzd az első és a második világháború, a háború utáni megtorlások, sőt a hidegháború idején elkövetett mészárlások örökségével. Az elhunytak földi maradványai immár nyolc évtizede várnak arra, hogy békében, csendben és méltósággal búcsúzhassunk el tőlük. Adjunk meg nekik végre ezt a nyugalmat – politikai játszmák, megosztottság nélkül, mindannyiunk egyetértésével: a jobboldaliak, a baloldaliak és a középben állók egyetértésével. Együtt.

Többször hangsúlyoztam már: a megbékélés legyen Szlovénia új függetlenné válása. És éppen ez az év kínál különleges lehetőséget arra, hogy a történelemkönyvekbe olyan nemzetként kerüljünk be, amely kiállta az érettség alapvető próbáját. Hogy olyan közösséggé váljunk, amely képes szembenézni saját megosztottságaival, azokat közösen és egymással együttműködve leküzdeni, valamint újra összekapcsolódni. Egy nemzet nem az ereje vagy gazdagsága miatt válik naggyá. Akkor válik naggyá, amikor képes megőrizni az emberségét. Amikor képes odafigyelni másra, és meg is hallja a másik embert. Amikor minden egyes ember képes megérteni más fájdalmát, és azt szíve mélyén elfogadni. Amikor mindenki elítél minden bűnt – függetlenül attól, ki követte el és mikor.

Kedves mindannyian!

A múlt terhe olykor oly súlyosan nehezedik ránk, hogy alig tudjuk tekintetünket a jövő felé emelni. A fejlődésről alkotott homályos elképzeléseink pedig tovább nehezítik az előre vezető utat. Közösségként tudnunk kell párbeszédet folytatni, és közösen megállapodni arról, mit értünk Szlovénia fejlődése alatt, és milyen alapokra kívánjuk azt építeni.

Amikor fejlődésről beszélünk, a gazdasági és politikai előrehaladásra, a tudomány és a technológia gyarapodására, a művészetek kibontakozására, valamint az egészségügy, az oktatás és a fenntartható fejlődés területén nyújtott minőségi, mindenki számára elérhető közszolgáltatások fejlesztésére gondolunk. A fejlődés oszthatatlan: mindannyiunkat megillet. Éppen ezért a politikának a lehető legszélesebb társadalmi konszenzusra kell törekednie, hogy senkiről ne feledkezzünk meg, és senki se érezze magát kirekesztve.

Egy közösség ugyanis annyira erős és összetartó, amennyire képesek vagyunk közösen azonosulni a fejlődés víziójával, és amennyire képesek vagyunk megőrizni minden ember méltóságát – a gyermekekét, a betegeket, a támogatásra szoruló idős embereket. Ez a döntéshozók legfontosabb és semmiképpen sem könnyű feladata. Mégis: meg kell védeni mindenki méltóságát, és biztosítani kell a jogbiztonságot és a törvény előtti egyenlőséget. Ez legalább hat területen különösen meghatározó.

Először is: a fékek és ellensúlyok rendszere nem csupán minden fejlesztéspolitika alapja, hanem a szlovén alkotmány szíve és lényege. Ez a rendszer világosan elválasztja egymástól a három hatalmi ágot, és azt a célt szolgálja, hogy megakadályozza az önkényességet, a tetszőleges döntéshozatalt, a politikai hatalom túlzott koncentrációját vagy az azzal való visszaélést. Ebben a folyamatban az Országgyűlésnek, törvényhozó testületként, kulcsszerepe van az állam irányvonalainak meghatározásában. Ezért a képviselőknek nemcsak tevékenységükkel, hanem véleménynyilvánításukkal egyaránt példát kell mutatniuk. A kormány különös felelőssége pedig az, hogy az állam – vagyis egész közösségünk – érdekeit képviselje, ne csupán egyes politikai irányzatokét, érdekcsoportokét vagy akár egyes személyekét. Ebben a rendszerben kiemelt jelentősége van a méltányos, felelősségteljes, hatékony és mindenekelőtt független igazságszolgáltatásnak.

A fékek és egyensúlyok rendszere olyan lényegi, államalkotó jelentőségű kérdés, amelyet a lehető legkomolyabban kell kezelnünk, ha meg akarjuk őrizni demokráciánkat. A rendszer minden elemének megvan a maga szerepe, és szerves része az is, hogy a felügyeleti intézmények élére a független bizottságok vagy az elnök által javasolt szakértők kerüljenek. A fékek és ellensúlyok rendszeréhez tartoznak ugyanis a legtágabb értelemben a független felügyeleti szervek is: a korrupcióellenes bizottság, az adatvédelmi biztos, az emberi jogok biztosa és a számvevőszék. Ugyanez érvényes az ügyészségre és a rendőrségre is. Ezek az intézmények a fejlődés elengedhetetlen pillérei, mert felelősebb, és hatékonyabb működés felé terelnek bennünket. Bármely független felügyeleti szerv alárendelése bármely hatalmi ágaknak – különösen a végrehajtó hatalomnak – veszélyes. Nagyon veszélyes.

Másodszor: a gazdaság és a szociális állam a fejlődés két egymástól elválaszthatatlan része. Dinamikus és sikeres gazdaság nélkül nem lehet fejlődésről beszélni. A szlovén gazdaság motorját elsősorban a kis- és középvállalkozások jelentik, és az ő sikerük nélkül nem létezhet szociális állam. De ez fordítva is igaz: szociális állam nélkül – vagyis a szlovén lakosság szociális és gazdasági jogokhoz való hozzáférése nélkül – sem beszélhetünk fejlődésről. Szlovénia ugyanis alkotmánya szerint nemcsak jogállam, hanem szociális állam is. Ha tehát az alkotmányunk szellemében kívánunk élni, és olyan Szlovéniát akarunk teremteni, amely gazdaságilag versenyképes, szolidáris, biztonságos és elégedett emberek közössége, akkor nem demonizálhatjuk az adókat. Társadalmunk a generációk közötti szolidaritáson nőtt fel. Büszkéek voltunk arra, hogy erős közegészségügyi és oktatási rendszerünk van, valamint számos más közszolgáltatásunk. Ma azonban joggal tesszük fel a kérdést: valóban mindenki számára elérhető-e a minőségi egészségügyi ellátás – különösen az alacsony jövedelműek számára? Nem mindenki engedheti meg magának a magánorvost. És ezt a kihívást eddig egyetlen kormány sem tudta sikeresen megoldani.

Az adócsökkentés mindig népszerű politikai lépés, és a gazdasági szereplők is természetesen az alacsonyabb adóterhekre törekszenek. Közösségünk fejlődését azonban nem szolgálja, ha az adópolitika félrevezető vagy megtévesztő. Szociális állam – benne a mindenki számára biztosított, minőségi közszolgáltatásokkal – nem létezhet anélkül, hogy meg ne fizetnénk az árát. Ha az adók csökkennek, a fejlődést csak más, új adóforrásokra alapozva lehet biztosítani. Ha a kormány valóban minden szlovén lakos érdekében és jólétéért kíván cselekedni, akkor a fejlesztési elképzelések kidolgozásakor és megvalósításakor őszintén és nyíltan kell beszélnie arról, miként kívánja finanszírozni szociális államunk további fejlődését.

Harmadszor: a minőségi állami oktatás jelenti országunk és közösségünk sikeres fejlődésének kiindulópontját. Kiváló oktatás nélkül nincs művelt társadalom, nincsenek kritikus gondolkodású polgárok, nincsenek sikeres vállalkozók, kutatók, egészségügyi dolgozók és mindazok, akik nélkül a társadalmunk működését elképzelni sem tudnánk. Képesek vagyunk ilyen oktatási rendszert fenntartani, hiszen rendelkezünk hazai és nemzetközi szinten is összehasonlítható tudással és tapasztalatokkal.

Az iskolában kezdik megérteni és tanulmányozni a gyerekek a társadalmat, amelyben élünk. Éppen ezért nagyon fontos milyen az oktatási rendszerünk. Mindenekelőtt magas színvonalú, mindenki számára hozzáférhető állami rendszerre van szükségünk. Olyanra, amelyben a gyermekek valódi tudást és készségeket sajátítanak el, megtanulják megkülönböztetni a valót a valótlantól, a ténnyt a dezinformációtól, és amelyben elsajátítják az ember és a természet iránt tanúsított empátia, a kritikus gondolkodás és a párbeszéd kultúrájának értékét. A legutóbbi országos tudásfelmérés eredményei azonban riasztó képet mutatnak. Nagyon riasztót.

A modern iskola, a mi felfogásunk és elvárásaink szerint lehetővé teszi és ösztönzi a kritikus gondolkodás szabadságát. Ahhoz azonban, hogy oktatási rendszerünk valóban hozzájáruljon közösségünk fejlődéséhez, az alkotmányunkban rögzített értékekre kell épülnie. Ez az az „ideológia”, amelyre az iskolákban szükségük van, és amelyet a fejlődés logikája is megkövetel.

Negyedszer: a magas színvonalú közmédia – hiteles, objektív és független újságírással – a demokratikus állam fejlődésének és közösségünk megerősítésének egyik alapköve. A dezinformációk korában, amikor a hamis tartalmak könnyörtelenül hatolnak be társadalmunk minden pórusába, ez a szerep különösen felértékelődik. Sajnos azonban harmincöt éves történelmünk a médiára gyakorolt befolyásért folytatott állandó küzdelmek története is lett, gyakran pedig a korrupcióról, a választásokba való külföldi beavatkozásról vagy más, nemzetközi jelentőségű botrányokról szóló újságírói feltárások hiteltelenítése vagy elhallgattatása története is. A társadalmi fékek és ellensúlyok rendszerében fontos szerepet játszó civil szervezetek és általában a civil társadalom ellen kilátásba helyezett intézkedések, szintén a régi befolyásolási és felügyeleti módszerek újjáéledésére emlékeztetnek, amelyeknek a független Szlovénia harmincöt évvel ezelőtt határozottan nemet mondott.

A közmédia és más független, kritikus fontosságú szereplők alárendelése nem csupán a sajtószabadság elleni támadást jelenti. Ez egyben az egysíkú gondolkodás felé vezető út is: olyan állapot felé, amelyben a hatalom azt tehet, amit akar – még akkor is, ha törvényt sért –, hiszen az alárendelt média nem fogja ellenőrizni, számon kérni vagy feltárni a visszaéléseket. A közmédia állami médiává alakítása, valamint a magánmédia előnyben részesítése a közmédia rovására nem szolgálja a fejlődést. Mindannyian minőségi és sokszínű tartalmakat szeretnénk látni minden médiában – sőt jogunk is van hozzá. De nem szabad elfelejtenünk: a kereskedelmi média azért készít műsorokat, hogy profitot termeljen. A közmédia viszont azért kap pénzt, hogy műsort készítsen.

A hatalom képviselőinek és az ellenzéknek ezért egyértelmű üzenetet kell küldeni: a hatalomnak nem tetsző, független közszolgálati médiák korlátozásához, a finanszírozás csökkentéséhez vagy megszüntetéséhez nincs szükség különösebb szellemi erőfeszítésre – az intézkedést azért hozod meg, mert megteheted. Sokkal nagyobb kihívást jelent, és sokkal inkább államalkotó és fejlődésorientált feladat a minőségi újságírás elősegítése és ösztönzése, amely hitelesen, kritikusan és objektíven látja el feladatát – ösztönzi a vélemények sokszínűségét, nem szenzációkat hajszol, nem féligazságokon, lejárataison és mások írásainak általánosító, gyakran kritika nélküli átvételén alapul, hanem ellenőrzött tényekből és saját kutatásból indul ki. Csak ilyen médiakörnyezet jelent szabad társadalmat.

Ötödször: biztosítani kell országunk védelmi képességét. A közösség, amelyben élünk, csak akkor képes fejlődni, ha ellenálló; ha képesek vagyunk megvédeni, és ha mások is tudják, hogy képesek vagyunk megvédeni. A NATO-ban és az Európai Unióban való tagságunk fontos, sőt kulcsfontosságú eleme ellenállóképességünk és biztonságunk megerősítésének. De önmagában nem elegendő. Az 1991-es tapasztalatok azt mutatják, hogy csak akkor győzhetjük le az ellenséget, ha összetartunk, és mélyen hiszünk az államban és saját közösségünkben. A hazaszeretet a legerősebb fegyverünk, és a legnehezebb legyőzni azt a nemzetet, amely a saját túléléséért küzd. Ezért nap mint nap alázattal és büszkeséggel emlékezzünk mindazokra az eseményekre és emberekre, akik a szlovén társadalom minden rétegéből – a területi védelemtől és a rendőrségtől a civilekig – részt vettek hazánk függetlenségéért és önállóságáért folytatott küzdelemben, és akár az életüket is feláldozták érte. Köszönet nekik. Köszönet nektek.

Hatodszor: nem létezik valódi fejlődés az embertársaink iránti érzékenység és az emberi méltóság tisztelete nélkül. Azért váltunk a világ szemében megbecsült orszaggá, mert olyan értékeket ápolunk, amelyek manapság egyre ritkábbak: törődünk egymással; elítéljük az igazságtalanságot, bárhol történjék is, és bárki legyen az elkövető. Nem féljük kimondani az igazságot a népirtásról és az emberiség elleni bűncselekményekről – sem időben, sem térben, bármikor, bárhol és bárki előtt. Nem félünk, mert történelmünk során nemzetként mi magunk is erőszak áldozatai voltunk. Sosem szabad elfelejtenünk, milyen súlyos szenvedéseket éltek át nagyapáink és nagyanyáink, nagynénjeink és nagybátyáink a második világháború idején. Koncentrációs és munkatáborokban haltak meg, Ljubljana volt az egyetlen főváros, amelyet drótkerítés és bunkerek vettek körül, és 63 000 honfitársunkat üzték el otthonaikból. Hát nem elegendő figyelmeztetés már önmagában mindez? Hogy a nemzet elleni erőszak bárkivel megtörténhet? Bármikor. És mi hallgassunk? Felelőtlenség hallgatnunk. Nem fogunk hallgatni.

Kedves mindannyian!

Olyan nemzet vagyunk, amely a történelem során akkor érte el a legtöbbet, amikor képes volt összefogni. Sajnos ez ritkán adatott meg, de amikor mégis, az sorsfordító és győzedelmes pillanatok hozott számunkra. A mai bizonytalan időkben ismét próbára van téve az összetartásunk. Talán még inkább, mint ahogyan azt beismernénk. Ezért fel kell tennünk a kérdést: jövőnket a kölcsönös vádaskodásra, vagy inkább az együttműködésre és a szolidaritásra kívánjuk építeni? Egy olyan társadalomra, ahol mindenki szabadon és felelősségteljesen kifejezheti a véleményét. Egy olyan államra, ahol a fékek és egyensúlyok rendszere valóban működik, és ahol a biztonság többet jelent pusztán annál, hogy nincs háború: bizalmat, igazságosságot és tiszteletet – egymás iránt és a környezet iránt, amelyben élünk. És olyan gazdaságra, amely méltóságteljes életet biztosít minden ember számára; a fiataloknak lehetőséget arra, hogy itthon építsék fel a jövőjüket, az időseknek pedig méltóságot életük őszén, amelyet munkájukkal becsülettel kiérdemeltek.

Felelősségünk tehát, hogy végleg magunk mögött hagyjuk mindazt a történelmi átkot, amely a második világháború alatt és az után ránk nehezedett. Felelősségünk, hogy megmutassuk és bizonyítsuk: fejlődési modellünk befogadó és szolidáris, magabiztos és tiszteletteljes; olyan modell, amely mindenki számára biztosítja az alapvető emberi jogokhoz és szabadságokhoz való hozzáférést. A függetlenség harmincöt éve rövid idő, de ezalatt mégis nagyon sokat értünk el. Ami pedig a legfontosabb: Szlovéniát felhelyeztük a világtérképre. Büszkeséggel. Alig van olyan mutató, amely szerint ne tartoznánk azok közé az országok közé, amelyek számára továbbra is elsődleges az emberek jóléte, biztonsága és szabadsága, valamint a minket körülvevő, irigylésreméltó természet megóvása. A fejlesztéspolitika célja ezért az kell legyen, hogy megvédjük az elért eredményeket, megőrizzük azokat, sőt meghaladjuk azokat. Közösen, közösségként. Sokszínű, de a szabadságban egységes, az államiságban összekapcsolódó közösségként.

Őszintén gratulálok mindenkinek hazánk jeles jubileuma alkalmából! Köszönöm.